

امارت اسلامی افغانستان

وزارت ارشاد، حج و اوقاف

ریاست ارشاد و انسجام مساجد

موضوع خطابت روز جمعه

و تقریر و بیان تحریر شده که به تمام خطباء مرکز و ولایات

به هر دو زبان ملی کشور (دري و پشتو) ارسال میگردد

۱۵/جمادی الثاني/ ۱۴۴۵ هـ، ق موافق ۸ / جدی/ ۱۴۰۲ هـ، ش

اسباب زیادت و وسعت رزق و روزی

الحمد لله خالق الخلق، وباسط الرزق، فتنة وابتلاء منه لعباده ليميز الطائعين الشاكرين من العاصين الجاحدين. والصلاة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين، وعلى آله وأصحابه وأتباعه إلى يوم الدين، أما بعد:

قال الله عز وجل: {قُلْ إِنْ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ} سبأ: ۳۹

در این شک نیست که برای زیادت و فراخی رزق و روزی هر انسان زحمت و کوشش میکند. طوری که الله تعالی از لحاظ شکل و صورت انسانها را به اشکال و صورت های مختلف پیدا کرده همچنان از لحاظ زیادت و کمی رزق و روزی نیز آنها را متفاوت پیدا کرده است.

زیادت و فراخی رزق و روزی از دو راه امکان دارد: یک اسباب مادی مانند: تجارت، زراعت صنعت و غیره... و دیگر سبب شرعی و دینی؛ که تشریح اسباب شرعی و دینی قرار ذیل است:

۱- اختیار کردن تقوا و پرهیزگاری: تقوی و پرهیزگاری برای فراخی رزق، روزی و برکت اولین سبب است.

تقوا و پرهیزگاری عبارت است از عمل کردن به اوامر الله تعالی و اجتناب از منہیات.

الله جل جلاله درباره زیادت و فراخی رزق میفرماید: {وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا. وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ} الطلاق: ۳-۲

ترجمه:- و هرکس از الله بترسد او برایش راه نجات را می گشاید و او را از جایی روزی میدهد که گمانش را نمی کند. و در آیه دیگر الله تعالی میفرماید: {وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ} الأعراف: ۹۶

ترجمه:- و اگر باشندگان این شهرها ایمان می آوردند و پرهیزگاری میکردند دروازه های برکت را از آسمان و زمین بروی آنها می گشودیم ولی آنها تکذیب نمودند پس ایشان را به سبب آنچه میکردند گرفت کردیم.

الله جل جلاله در باره اهل کتاب میفرماید: {وَلَوْ أَنَّهُمْ أَقَامُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أَنْزَلْنَا إِلَيْهِمْ مِنْ رَّبِّهِمْ لَأَكَلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ وَمَنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ} المائدة: ۶۶

ترجمه:- واگر آنها تورات وانجیل و آنچه را که از جانب پروردگارشان به سوی ایشان نازل شده است برپا میداشتند از بالای سر واز زیر پای خود روزی میخوردند.

کسیکه از یاد الله تعالی ودین او روی میگرداند زندگی او تنگ میشود. {وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا} طه: (۱۲۴)
ترجمه:- کسیکه از ذکر من (قرآن) رو می گرداند یقیناً از برای او زندگی تنگ است.

عن عمران بن حصین قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: من انقطع إلى الله كفاه الله كل مؤنة، ورزقه من حيث لا يحتسب، ومن انقطع إلى الدنيا وكله إليها). مسند الشهاب (۱/ ۲۹۸)

ترجمه:- از عمران بن حصین رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: کسیکه نفس خود را از برای الله تعالی فارغ کرد یعنی برای (عبادت او) الله تعالی کافیت از برای او از هر مشقت، و او را رزق و روزی میدهد از آنجاییکه فکر آنرا نمی کرد و کسیکه نفس خود را برای دنیا فارغ کند، الله تعالی او را می سپارد به دنیا.

۲- توکل کردن به الله تعالی: مسلمان باید به این عقیده باشد که روزی دهنده بندکننده و کم کننده روزی فقط الله تعالی است، و هیچ مخلوقی نمی تواند آن روزی را که الله تعالی مقرر کرده آنرا از او بگیرد و همچنان به کسیکه الله تعالی رزق و روزی را فراخ کرده کسی نمی تواند که رزق و روزی او را تنگ کند؛ بغیر از الله جل جلاله هیچ کسی نیست که رزق روزی را زیاد کند و در او فراخی آورد و مسلمان به این عقیده باشد که غنا و فقر هر دو در دست الله تعالی است و در پهلوی این عقیده از راه های مشروع رزق و روزی را جستجو کند، به امید اینکه الله تعالی در رزق روزی او برکت بیندازد تا روزی او فراخ گردد. الله جل جلاله میفرماید: {وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ}. الطلاق: ۳. ترجمه: کسیکه به الله تعالی توکل کند الله برای او کافیت.

و در یک حدیث شریف آمده: (لَوْ أَنَّكُمْ تَتَوَكَّلُونَ عَلَى اللَّهِ حَقَّ تَوَكُّلِهِ لَرَزَقَكُمْ كَمَا يَرْزُقُ الطَّيْرَ تَغْدُو خِمَاصًا وَتَرُوحُ بِطَانًا) مسند أحمد (۱/ ۳۳۲)

ترجمه:- اگر شما برآستی به الله تعالی توکل بکنید یقیناً روزی میدهد شمارا الله تعالی طوری که پرندگان را روزی میدهد که صبحگاه هان بیرون میشوند از لانه های خود گرسنه و شامگاه هان بر میگردند سیر.

امام ربیع بن خثیم میگوید: (إن الله تعالی قضی علی نفسه أن من توکل علیه كفاه ومن آمن به هداه، ومن أقرضه جازاه، ومن وثق به نجاه، ومن دعاه أجاب له). تفسیر القرطبي (۱۸/ ۱۶۲)

ترجمه:- الله تعالی به نفس خود فیصله کرده است کسیکه به الله تعالی توکل کند، الله تعالی از برای او کافی میشود و کسیکه به الله تعالی ایمان آورد الله تعالی او را هدایت میکند، کسیکه به الله تعالی قرض بدهد الله تعالی او را عوض میدهد، و کسیکه به الله تعالی تکیه کند الله او را نجات میدهد و کسیکه از الله تعالی حاجات خود را بخواهد الله تعالی دعای او را قبول میکند.

۳- توبه کردن و استغفار گفتن: انسان طبعاً ضعیف است واز تقصیرات و گناهان خالی نیست که در مأمورات از او تقصیراتی صورت میگیرد و در منهیات واقع میشود، پس به ارتکاب گناهان برکت از رزق و روزی انسان از بین میرود و از فراخی رزق محروم میگردد.

و در حدیث شریف آمده است که گناهان رزق را کم میکند و به اثر گناه در رزق انسان تنگی می آید. (إن العبد لیُحرم الرزق بالذنب یُصیبه). ورواه النسائی وابن ماجه

ترجمه:- یقیناً بنده حتماً محروم میشود از روزی به سبب گناهی که به او رسیده است

الله تعالی بالای یهود اشیای پاکیزه را بخاطر ظلم و گناهان ایشان حرام کرده بود. الله جل جلاله میفرماید: {قَبِظْلِمٍ مِنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا . وَأَخَذِهِمُ الرَّبُّ وَقَدْ نُهِوا عَنْهُ وَأَكْلِهِمْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا} النساء: ۱۶۰-۱۶۱.

ترجمه:- پس به سبب ظلمیکه از یهودیان بوقوع پیوست و به سبب جلوگیری ایشان بسیاری را از راه الله، قسمتی از چیزهای پاکیزه ای را برای آنها حلال گردانیده شده بود حرام گردانیدیم؛ و همچنین به سبب گرفتار شدن سود را در حالیکه از آن بازداشتی شده بودند و خوردن شان مالهای مردم را به ناحق در دنیا مجازات شان کردیم و برای کافران از ایشان عذاب دردناکی را آماده کرده ایم.

بخاطریکه انسان از کارهای گناه خود را حفاظت نموده و روزی خود را حفظ کند که کدام ضرری به او نرسد به او واجب است که از گناهان توبه کند و از کردارهای گذشته پشیمانی کند و استغفار بگوید، زیرا که توبه و استغفار گناهان را محو میکند و روزی را زیاد میکند.

الله جل جلاله در سوره هود میفرماید: { وَيَقُومُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَىٰ قُوَّتِكُمْ} هود: ۵۲

ترجمه:- ای قوم من! از پروردگار تان آمرزش بخواهید باز به سوی او باز گردید تا بر شما باران پی در پی بفرستد و نیروی را بر نیروی شما بیفزاید .

و در سوره نوح الله تعالی میفرماید: { فقلت اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا * يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا * وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا} نوح: ۱۰-۱۲

ترجمه:- پس به ایشان گفتیم از پروردگارتان آمرزش بخواهید چرا که او بسیار آمرزنده است، و اگر چنین کنید بر شما باران پر خیر و برکت را پیاپی میفرستد و شمارا به مالها و فرزندان امداد میکند و برای شما باغهای سر سبز میدهد و برای شما نهرهای پر از آب پدید می آورد.

امام قرطبی در تفسیر این آیت میفرماید: (في هذه الآية والتي في هود دليل على أن الاستغفار يستنزل به الرزق والأمطار). تفسیر القرطبی (۳۰۲/۱۸)

ترجمه:- در این آیت و آیه سوره هود دلیل از برای این سخن است که استغفار سبب نزول رزق و باریدن باران است.

امام ابن کثیر میگوید: (أي إذا تبتم إلى الله واستغفرتموه وأطعتموه كثر الرزق عليكم). تفسیر ابن کثیر (۲۳۳/۸)

ترجمه:- وقتی که شما به الله تعالی توبه کردید و از او مغفرت خواستید و از او اطاعت کردید روزی بر شما زیاد میشود .

عَنِ الشَّعْبِيِّ قَالَ : خَرَجَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَسْتَسْقِي فَلَمْ يَزِدْ عَلَى الْإِسْتِغْفَارِ حَتَّى رَجَعَ فَقِيلَ لَهُ : مَا رَأَيْتَكَ اسْتَسْقَيْتَ فَقَالَ : لَقَدْ طَلَبْتُ الْمَطَرَ بِمَجَادِيحِ السَّمَاءِ الَّتِي يُسْتَنْزَلُ بِهَا الْمَطَرُ ، ثُمَّ قَرَأَ (اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا) (وَيَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا) السنن الكبرى للبيهقي (۳/ ۳۵۲)

درباره امیر المؤمنین عمر ابن الخطاب رضی الله عنه آمده است که او یک روزی با مردم برای طلب استسقاء برآمد و جز از استغفار گفتن چیز دیگری زیاد نکرد و بازگشت کرد، کسی به او گفت: ما از تو نشنیدیم که تو استسقاء کردی. او در جواب گفت: من باران را از تمام آن راه هایکه در آسمان است طلب کردم یعنی کاری کردم به آنچه یکه الله تعالی باران را می باراند باز این آیات کریمه را تلاوت کرد: {اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا}: (اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا) نوح: ۱۰-۱۱. (وَيَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا) هود: ۵۲.

و در یک حدیث شریف دیگر آمده است: (مَنْ لَزِمَ الْإِسْتِغْفَارَ جَعَلَ اللَّهُ لَهُ مِنْ كُلِّ ضَيْقٍ مَخْرَجًا وَمِنْ كُلِّ هَمٍّ فَرْجًا وَرَزَقَهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ). سنن أبی داود - (۱/ ۵۶۰)

ترجمه: - کسیکه همیشه استغفار بگوید، الله تعالی او را از هر سختی خلاصی نصیب میکند و از هر غم به او راه بیرون رفت می گشاید او را روزی میدهد از آنجائیکه گمان آنرا نمی کرد.

وشکا رجل إلى الحسن البصري الجذب، فقال له: "استغفر الله"، وشكا آخر الفقر، فقال له: "استغفر الله". وقال له آخر: ادع الله أن يرزقني ولداً، فقال له: "استغفر الله". وشكا إليه رجلٌ جفاف بستانه، فقال له: "استغفر الله". فقالوا له في ذلك: أتاك رجال يشكون أنواعاً، فأمرتهم كلهم بالاستغفار. فقال: ما قلت من عندي شيئاً، إن الله تعالى يقول في سورة نوح: {فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا * يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا * وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا}. تفسير القرطبي (۱۸/ ۳۰۲)

یک مردی از قحطی به حسن بصری رحمه الله شکایت کرد او برایش گفت: استغفرالله بگو. مرد دیگری از فقر شکایت کرد به او گفت: استغفرالله بگو. یک مرد دیگری گفت: برایم دعا کن که الله تعالی مرا فرزند نصیب کند. به او هم گفت: استغفرالله بگو. مردم در این باره از او سوال کردند: نزد تو مردمی آمدند که شکایتهای مختلف کردند تو همه را به استغفار امر کردی؟ او در جواب گفت: من اینرا از نزد خود نگفته ام، یقیناً الله تعالی در سوره نوح فرموده است: {فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا * يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا * وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا}.

۴- در راه الله تعالی انفاق کردن: خیرات و نفقه کردن در راه الله تعالی سبب مهم زیادت و برکت رزق و روزی است که بسیار مردم از ترس فقر از این سبب غافل اند. در این باره در کتاب الله و سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم نصوص زیادی آمده است که بعضی آنها قرارذیل است:

الله جل جلاله میفرماید: {قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ} سبأ: ۳۹

ترجمه: - بگو یقیناً پروردگرم فراخ میکند روزی را برای هرکسی که میخواهد از بندگانش و تنگ می سازد آنرا برای هر کس که میخواهد و هر چه را در راه الله خرج کنید پس الله عوض آنرا میدهد و او بهترین روزی دهندگان است.

امام ابن کثیر در تفسیر این آیت میگوید: (أَيُّ مَهْمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فِيمَا أَمْرَكُمْ بِهِ وَأَبَاحَهُ لَكُمْ، فَهُوَ يَخْلِفُهُ عَلَيْكُمْ فِي الدُّنْيَا بِالْبَدَلِ، وَفِي الْآخِرَةِ بِالْجَزَاءِ وَالثَّوَابِ). تفسیر ابن کثیر / دار الفکر (۳/ ۶۵۲)

امام ابن کثیر در تفسیر این آیت میگوید: هر اندازه که شما انفاق کنید به آنچه که الله تعالی شمارا بر آن امر کرده است و آنرا برای شما مباح گشتانده است، الله تعالی در دنیا عوض آنرا برایتان میدهد و در آخرت برایتان ثواب میدهد.

در آیه مبارک دیگر آمده است: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِآخِذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ * الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُم بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُكُم مَغْفِرَةً مِنْهُ وَفَضْلًا وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ} البقرة: ۲۶۷-۲۶۸

ترجمه: ای مومنان از پاک چیزهاییکه (از طریق تجارت پیدا کرده اید) واز آنچه که برای شما از زمین بیرون آورده ایم خرج کنید

وبه مال ردی وبی کیفیت قصد نکنید تا از آن در راه الله خرج کنید در حالیکه خود شما حاضر نیستید که آنرا بگیریید مگر اینکه در گرفتن آن چشم پوشی کنید وبدانید که الله بی نیاز، ستوده شده است. شیطان شمارا از تهی دستی میترساند وبه بخل دستورتان میدهد، الله بر شما مغفرت ونعمت را از جانب خود وعده میدهد والله تعالی جواد دانا است.

ودر یک حدیث قدسی آمده است: (قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَا ابْنَ آدَمَ أَنْفِقْ أَنْفِقْ عَلَيْكَ). صحیح مسلم (۳/ ۷۷)

ترجمه:- الله تعالی میفرماید: ای اولاد آدم! نفقه کنید تا بر شما نفقه کرده شود.

ودر یک حدیث شریف دیگر آمده است: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ إِلَّا مَلَكَانِ يَنْزِلَانِ فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا لِلَّهِمَّ أَعْطِ مُنْفِقًا خَلْفًا وَيَقُولُ الْآخَرُ اللَّهُمَّ أَعْطِ مُمْسِكًا تَلْفًا . صحیح البخاری (۳/ ۴۶۹)

ترجمه:- از ابو هریره رضي الله عنه روایت است که رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمودند: اینطور روزی نیست که بنده ها در آن صبح کنند مگر اینکه دو ملک در آن صبح پائین میشود و یکی آن میگوید: ای الله! بده برای انفاق کنندگان عوض و دیگری میگوید: ای الله! بده از برای آنانیکه دست از نفقه گرفته اند ضیاع(مال).

(قَالَ النَّوَوِيُّ : الْإِنْفَاقُ الْمَمْدُوحُ مَا كَانَ فِي الطَّاعَاتِ وَعَلَى الْعِيَالِ وَالضَّيْفَانِ وَالتَّطَوُّعَاتِ). فتح الباري لابن حجر (۵/ ۴۷)

ترجمه:- بهترین انفاق آن است که در طاعات، بالای اولاد، مهمان و در کارهای خیر به مصرف برسد.

این احادیث همه به این سخن ترغیب میدهند که در راه خیر باید انفاق شود و بشارت میدهد کسی را که مال خود را نفقه میکند به زیادت و برکت در مال او.

۵- کمک کردن به مردمان فقیر و محتاج: کمک مالی به محتاجین آن سببی است که الله تعالی به کمک کننده در مال او زیادت آورده ودر مال او برکت می اندازد.

وقتیکه رسول الله صلى الله عليه وسلم حضرت سعد رضي الله عنه را دید اینطور فرمودند: (هَلْ تُنْصِرُونَ وَتُرْزَقُونَ إِلَّا بِضَعْفَانِكُمْ). صحیح البخاری ت (۷/ ۳۷۵)

ترجمه:- کمک کرده نمی شوید به شما وروزی داده نمی شوید شما مگر به خاطر مردمان ضعیف وکم زور.

یعنی به برکت دعای مردمان محتاج و ضعیف به شما نصرت و کمک کرده میشود وروزی شما زیاد کرده میشود؛ زیرا که شما به آنها کمک مالی میکنید و آنها در حق شما با قلب های پاک دعا میکنند و مال شما زیاد میشود و شما سرمایه دار میشوید.

در حدیث دیگری آمده است: (عن أَبِي الدَّرْدَاءِ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَقُولُ « ابْغُؤْنِي الضُّعْفَاءَ فَإِنَّمَا تُرَزَّقُونَ وَتُنَصَّرُونَ بِضَعْفَائِكُمْ » . سنن أبي داود (۳۳۷ / ۲)

ترجمه:- از ابودرداء رضي الله عنه روایت است او میگوید: من از رسول الله صلى الله عليه وسلم شنیدم که فرمودند: من را در بین ضعیفان جستجو کنید، یقیناً شما روزی داده می شوید و به شما کمک کرده میشود به سبب ضعیفان شما.

این احادیث صحیح و صریح اند که به اثر کمک به ضعیفان رزق و روزی زیاد میشود .

۶- شکر گذاری در برابر رزق و نعمتهای موجوده الله تعالی: سبب زیادت رزق و روزی شکر و سپاسگذاری در برابر

نعمت های موجوده الله تعالی است . الله تعالی میفرماید: {وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِن شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ} . ابراهیم: ۷

ترجمه:- بیاد آورید هنگامی را که پروردگارتان اعلام داشت اگر سپاسگزاری کنید شمارا افزون خواهیم داد.

امام قرطبی رحمه الله میگوید: این آیت کریمه نص است بر این سخن که شکر سبب زیادت است . تفسیر القرطبی (۳۴۳ / ۹)

شکر نعمتهای موجوده را ثبات میدهد و نعمتهای غیرموجود را جلب میکند. حضرت عمر بن عبدالعزیز رحمه الله میفرماید: (قَيِّدُوا نِعْمَ اللَّهِ بِشُكْرِ اللَّهِ) الطريق إلى السعادة / عيد الدويهي (ص: ۴۶)

ترجمه:- ببندید نعمت های الله تعالی را به شکر گزاری .

شکر نعمت به قلب و اقرار بر آن، ثنا و ستایش گفتن الله تعالی به زبان و استعمال نعمت ها در آنجاییکه الله تعالی بر آن راضی میشود.

۷- با اقارب و خویشاوندان دوستی را حفاظت کردن: دیگر چیزیکه در رزق و روزی زیادت می آورد و در روزی برکت می

اندازد نیکی کردن با پدر و مادر و دوستی و خویشاوندی را حفاظت کردن است. امام بخاری از برای اسباب فراخی رزق و روزی در کتاب خود دو باب را منعقد کرده است. یک باب آن: (بَابُ مَنْ أَحَبَّ الْبَسِطَ فِي الرِّزْقِ) و باب دیگر آن: (بَابُ مَنْ بَسِطَ لَهُ فِي الرِّزْقِ بِصَلَةِ الرَّحِمِ). و حدیث ذیل را در آن ذکر کرده است: (عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: (مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ أَوْ يُنْسَأَ لَهُ فِي أَثَرِهِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ). صحیح البخاری ت (۵/ ۲۳۵)

ترجمه:- کسیکه دوست دارد که در روزی او فراخی آورده شود و اجل او به تأخیر بیفتد (عمر او دراز شود) باید صله رحمی را حفاظت کند.

در حدیث دیگر آمده است: (عن أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ تَعَلَّمُوا مِنْ أُنْسَابِكُمْ مَا تَصِلُونَ بِهِ أَرْحَامَكُمْ فَإِنَّ صَلَةَ الرَّحِمِ مَحَبَّةٌ فِي الْأَهْلِ مَثْرَأَةٌ فِي الْمَالِ مَنْسَأَةٌ فِي أَثَرِهِ). مسند أحمد (۴۵۶ / ۱۴)

ترجمه:- ابوهریره رضي الله عنه از رسول الله صلى الله عليه وسلم روایت میکند که نبی کریم صلى الله عليه وسلم فرمودند: یاد کنید نسب خویش را به آن اندازه که شما بر آن صله رحمی بکنید، زیرا که صله رحمی، محبت در خانه و زیادت در مال است و (تأخیر کننده اجل).

در حدیث دیگر آمده است: (عَنْ عَلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُمَدَّ لَهُ فِي عُمَرِهِ وَيُوسَّعَ لَهُ فِي رِزْقِهِ وَيُدْفَعَ عَنْهُ مِيتَةُ السُّوءِ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ وَلْيَصِلْ رَحِمَهُ). مسند أحمد (۲/ ۳۸۷)

ترجمه:-- حضرت علی کرم الله وجهه از رسول الله صلی الله علیه وسلم روایت میکند که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: کسیکه به این سخن خوشحال میشود که در عمر او زیادت بیاید و روزی او فراخ شود و مرگ بد از او دفع کرده شود از الله تعالی بترسد و خویشاوندی را حفاظت کند.

عن ابن عمر رضي الله عنهما قال : (من اتقى ربه ووصل رحمه نسيء في أجله ونرى ماله وأحبّه أهله) الأدب المفرد (ص: ۱۳). حضرت عبدالله بن عمر رضي الله عنهما میفرماید: کسیکه تقوا و پرهیزگاری را از پروردگار خود اختیار نموده و دوستی را حفاظت کند اجل او به تأخیر می افتد و در لفظ دیگری آمده است: در عمر او تأخیر می آید و مال او زیاد می شود و دوستان با او محبت میکنند.

حفاظت دوستی اشکال مختلف دارد مثل نیکی کردن با اقارب، زیارت کردن دوستان، احوال پرسی آنها، به فقرای آنها کمک کردن، بزرگان آنان را احترام کردن، و در وقت مصیبت به آنها غمشریکی کردن، در خوشحالی دوستان سهم گرفتن و به ایشان همکاری کردن.

۸- طلب دعاء: یک وسیله مهمی که بنده با خالق و رازق خود رابطه را حفظ میکند دعا است، که از الله تعالی به صحت و کامیابی خود دعا میکند، و همچنان برای رفع مشکل و نجات از غم دعا میکند و همچنان دعاهای مختلف دیگر میکند.

رسول الله صلی الله علیه وسلم برای زیادت رزق و خلاصی از فقر و طلب امان دعا خواسته است در این باره احادیث زیادی موجود است. مثلاً: (اللَّهُمَّ ارزُقْنَا مِنْ تَرَاثِ الْأَرْضِ وَبَارِكْ لَنَا فِي مَدَنَّا وَصَاعِنَا) الأدب المفرد (ص: ۱۱۰)

(اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفَقْرِ وَالْقِلَّةِ وَالذَّلَّةِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أَظْلِمَ أَوْ أُظْلَمَ). سنن أبي داود-ن (۱/ ۵۶۶)

۹- نکاح کردن: یکی از جمله اسبابیکه سبب زیادت و فراخی رزق میگردد نکاح کردن است.

قرآن کریم در این مورد صراحتاً میگوید: {وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَى مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ} النور: ۳۲

ترجمه:-- و مردان و زنان بی شوهر خود را و بردگان و کنیزان نیک خویش را به نکاح یک دیگر در آورید اگر فقیر باشید الله از فضل و کرم خویش ایشان را توانگر می گرداند، الله تعالی گشایش گر ودانا است.

عبدالله بن مسعود رضي الله عنه فرموده است: (التمسوا الغنى في النكاح، وتلا هذه الآية).

وقال عمر رضي الله عنه: عجباً ممن لا يطلب الغنى في النكاح، وقد قال الله تعالى: " إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ ".

تفسير القرطبي (۱۲/ ۲۴۱)

۱۰- **در بین حج و عمره پیوست کردن:** از جمله آن اسبابیکه رزق و روزی را زیاد میکند حج و عمره را پیوسته اداء کردن است. در حدیث شریف آمده است: (عن عبد الله بن مسعود قال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم تابعوا بين الحج والعمرة فإنهما ينفيان الفقر والذنوب كما ينفي الكير خبث الحديد والذهب والفضة وليس للحجة المبرورة ثواب إلا في الجنة). سنن الترمذي (۱۷۵ / ۳)

۱۱- **کسب رزق حلال:** از جمله راه های مادی که رزق و روزی را زیاد میکند کسب حلال است. مانند: تجارت، زراعت و دیگر کسب های مختلف. الله تعالی میفرماید: {هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَأَمْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ} الملك: ۱۵

ترجمه:- او کسی است که زمین را برای شما رام گردانده است پس در اطراف و جوانب آن بروید و از روزی او بخورید و بدانید که بازگشت همه بسوی او هست.

وَأَسْأَلُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يَمُنَّ عَلَيْنَا وَعَلَى الْمُسْلِمِينَ بِرِزْقٍ حَلَالٍ طَيِّبٍ مَبَارَكٍ فِيهِ . وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ